

ביאור מהרש"א

מסכת בבא בתרא

פרק חזקת הבתים

חלק א'

כח. עד לד:

ט"ו חשון תשס"ה

מפתח

דף כח.....	3
תד"ה ג' חדשים.....	3
תד"ה כנס את תבואתו.....	4
דף כח:.....	5
תד"ה אלא מעתה.....	5
תד"ה אלא מעתה בדף כח: ותד"ה אלא מעתה בדף כט.....	8
תד"ה ודלמא עצה טובה.....	14
דף כט.....	16
תד"ה אלא מעתה.....	16
תד"ה אמר מר זוטרא.....	17
דף ל. ודף ל:.....	19
תד"ה לאו קמודית.....	19
תד"ה מפלניא זבינתה.....	22
דף לא.....	24
תד"ה אבל אכלה שית שנין.....	24
תד"ה אמר רבה מה לו לשקר.....	25
תד"ה אמר לי' רבא.....	26
דף לא:.....	29
תד"ה ורב נחמן כרב הונא.....	29
תד"ה ורבא כרב חסדא.....	31
דף לב.....	33
תד"ה והאמר ר' יוחנן.....	33
תד"ה אנן מסקינן לי'.....	37
דף לג. ודף לג:.....	38
תד"ה ה"ג לבסוף אודי ורשב"ם בהגה"ה.....	38
תד"ה האי אייתי סהדי.....	41
דף לד.....	45
תד"ה הוי מחויב שבועה.....	45
תד"ה וכל המחויב שבועה.....	47
תד"ה האי ארבא.....	50

דף כח.

תד"ה ג' חדשים

(1) גמרא לו:

(א) פירא רבא כגון שעורים גדלים בג' חדשים ואינן נלקטין לפני ג' חדשים

(ב) פירא זוטא כגון ירק גדלים או נלקטין בפחות מג' חדשים

(ג) לר' ישמעאל

(i) בשדה בית הבעל

(1) ג' אכילות דפירא רבא הויין חזקה

(2) אכילת פירא זוטא לא חשיב "אכילה"

(2) גמרא כח:

(א) תלת אכילות אספסתא בג' ירחי הויין חזקה לר' ישמעאל

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) למה יגרע ירק לר' ישמעאל דגדל נמי בחדש אחד

(ii) הרי אספסתא וירק תרוייהו פירא זוטא הן

(ב) תירוצ

(i) מוכרח דלגבי פירא רבא

(1) אף קצירה לחודה בלא זריעה חשיב אכילה ראשונה

(2) ואף זריעה לחודה בלא קצירה חשיב אכילה שלישית

(ii) משא"כ לפירא זוטא כגון ירק ואספסתא

(1) לא חשיב זריעה או קצירה לחודייהו כאכילות ובזה קלישי מפירא רבא

(2) מיהת זריעה וקצירה ביחד אכן חשיבי אכילה אף לירק

(iii) והאי דבאספסתא דהוי חזקה בג' ירחי היינו בתלת זוגי דזריעה וקצירה ביחד

(ג) מיהו לשיטת רש"י עדיין קשה

(i) דרש"י פירש דבפירא רבא נמי בעי זריעה וקצירה ביחד ליהוי אכילה

(ii) ולדידי' מוכרח דפירא זוטא קלישי לגבי פירא רבא דאף באופן זה לא מיקרי אכילה

(iii) ותיקשי האי דאספסתא דהוי חזקה

תד"ה כנס את תבואתו

(1) גמרא

(א) לר' ישמעאל

(i) בשדה אילן שפירותי נלקטין לפרקים הוי חזקה

(1) כשכנס את תבואתו כלומר יין של גפנים

(2) ומסק את זיתיו

(3) וכנס את קייצו כלומר ליקט תאניו לייבשן

(ב) תוספות

(i) קשיא

(1) בכל עת קצירה לוקטין בראשונה תאנים בחדש אב ולאח"כ בוצרין ענבים בתשרי

(2) ואמאי לא תנא להו באותו סדר תאנים קודם לענבים

(ii) תירוצין

(1) תנא להו לפי הילוך שנה דמתחלת בתשרי

(2) הלכך פתח בגפנים דבוצרין בתשרי קודם לתאנים דכונסין באב

(iii) קשיא (כמבואר במהרש"א)

(1) ביותר הוי לי' למנאן לפי סדר גשמים

(2) וסדר גשמים מתחיל ביורה דיורד בחשון ולא בתשרי

(3) ובאותו סדר מוקדמים תאנים דכונסים באב לענבים דבוצרין בתשרי הבא

דף כח:

תד"ה אלא מעתה

(1) גמרא

(א) אמר ר' יוחנן

- (i) שמעתי מהולכי אושא
- (ii) מנין לחזקה שהיא ג' שנים משור המועד
- (iii) מה שור המועד כיון שנגח ג' נגיחות נפק לי' מחזקת תם וקם לי' בחזקת מועד
- (iv) ה"נ כיון דאכלה תלת שנין נפק לה מרשות מוכר וקיימא לה ברשות לוקח

(ב) קשיא

- (i) אי מה שור המועד עד נגיחה רביעית לא מיחייב
- (ii) ה"נ עד שנה רביעית לא קיימא ברשותי'

(ג) תירוצ

- (i) הכי השתא
- (ii) התם מכי נגח ג' נגיחות הוי מועד ואידך כי לא נגח מאי לשלם
- (iii) הכא כיון דאכלה לה תלת שני קיימא לה ברשותי'

(2) משנה וגמרא בבא קמא דף כד.

(א) משנה

- (i) איזהו מועד שהעידו בו ג' ימים

(ב) גמרא

- (i) איבעיא להו

(1) לייעודי גברא

- (א) כלומר דהאי דג' ימים בהתראות דבעל משתעי
 - (ב) וכדי ששורו ייעשה מועד צריך להתרותו לבעל בג' ימים ולא ביום אחד
- (2) או לייעודי תורא

- (א) כלומר דהאי דג' ימים בנגיחות דשור משתעי
- (ב) דשורו נעשה מועד כשנגח בג' ימים אף כשהתרו בבעל ביום אחד

(3) תוספות

(א) לכאורה

- (i) אי אמרת לייעודי גברא
- (1) היינו משום דשור נעשה מועד ע"י מעשה בעל כלומר ע"י שעבר בג' התראות
- (ii) ואי אמרת לייעודי תורא
- (1) היינו משום דשור נעשה מועד מצד מעשה עצמו כלומר בנגיחותיו

(ב) קשיא

(i) הקדמה

(1) הולכי אושא לכאורה מוכרח דס"ל לייעודי תורא מצד ב' הערות

(א) ראשית

(i) הרי אמרו דנעשה מועד בנגיחות ולא בהתראות

(ב) שנית

(i) אי אמרת לייעודי גברא

1. הרי בעברו ג' התראות נעשה שורו מועד

2. ולא מיחייב בנזק שלם אלא כשעובר בהתראה רביעית

(2) איתא בגמרא דידן דהולכי אושא היינו תנא ר' ישמעאל

(3) ומאחר דקבענו דהולכי אושא ס"ל לייעודי תורא הרי קבענו דס"ל לתנא ר' ישמעאל דלייעודי תורא

(ii) קשיא

(1) והיכי סלקי דעתייהו דאמוראי בבבא קמא למימר לייעודי גברא

(ג) תירוץ א'

(i) הולכי אושא לא אמרו אלא דמפקינן דין שלשה דחזקה משור המועד

(1) ולא אמרו אי מנגיחות נפקא לן או מהתראות נפקא לן

(2) ואכן יכול להיות דשור נעשה מועד כשעובר בעל בג' התראות

(ii) קשיא

(1) הרי אי אמרת לייעודי גברא לא משלם נזק שלם עד כשעובר בהתראה רביעית

(iii) תירוץ

(1) תריץ כאן כמו שתירצו לעיל לגבי נגיחות דשור

(א) לעולם נעשה שורו מועד לאחר שעבר בעל בשלש התראות

(2) והתראה רביעית

(א) היא התראה ראשונה דבעל עובר בו כששורו מועד

(ב) והלכך הויא התראה ראשונה דעלה משלם נזק שלם

(ד) תירוץ ב'

(i) לא נכון מאי דאמרת לעיל "לכאורה..."

(ii) דלייעודי גברא

(1) אין משמעו דשור נעשה מועד ע"י שעבר בעל בהתראות

(א) דלעולם לא נעשה מועד אלא ע"י נגיחותיו

(2) ומשמעו היינו דלא משלם נזק שלם עד שיעידו בבעל בג' ימים ולא ביום אחד

(א) כדי שיהא לו יכולת לשמור שורו לאחר התראתו כדי למנעו מלעשות מועד

(iii) והי לך סייעתא

(1) אי אמרת דלייעודי גברא משמעו דשור נעשה מועד ע"י שבעלו עובר בג' התראות

(2) א"כ

(א) לא נעשה שור מועד עד נגיחה רביעית דעלה עבר בעל בהתראה שלישית

(ב) ולא מיחייב נזק שלם עד נגיחה ראשונה לאחר שנעשה מועד דהיינו בנגיחה חמישית

(3) ולא מצינו מי שיאמר דלייעודי גברא שונה מלייעודי תורא במספר נגיחות לנזק שלם

תד"ה אלא מעתה בדף כח: ותד"ה אלא מעתה בדף כט.

(1) הקדמה א'

(א) אכילת מחזיק אינה חזקה היכא דמיחה מערער

(ב) לשיטה דמחאה שלא בפניו **הויא** מחאה

(i) ליכא חזקה כשמיחה מערער שלא בפניו דמחזיק

(1) דנקטינן דמחאתו נשמעת למחזיק כשמיחה מערער במקומו

(ii) ומאידיך גיסא איכא חזקה היכא שלא מיחה במקומו

(ג) לשיטת מחאה שלא בפניו **לא** הויא מחאה

(i) אי אמרת דצריך לבא למחות בפניו

(1) איכא חזקה כשלא בא למחות בפניו

(2) אי אמרת דלא צריך לבא למחות בפניו

(א) ליכא חזקה

(i) אף כשלא בא דהרי אמרת דלא צריך לבא

(ii) אף שלא מיחה במקומו דלא צריך למחות במקומו ללא הועיל

(2) הקדמה ב' תמצית סוגיא דיהודה ויהודה דף לח. וסוגיא דבורח דף לז:

(א) שיטת ר' אבא בר ממל אמר רב

(i) לרבנן

(1) היכא דמחאתו אינה נשמעת

(א) כגון בכל מקום לפני דמסקינן חברך חברא אית לי'

(2) אז מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה

(3) ולא צריך מערער

(א) לבא ולמחות בפני מחזיק

(ב) למחות במקומו ללא הועיל

(ii) לר' יהודה

(1) היכא דמחאתו אינה נשמעת

(2) אז מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה

(3) מיהת צריך לבא בפניו ולמחות

(ב) שיטת רבא

(i) יכול להיות דבין רבנן בין ר' יהודה ס"ל תרוייהו

(1) דאף היכא דמחאתו נשמעת

(2) אפ"ה מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה

(3) וצריך לבא לפניו ולמחות

- (ii) מיהו היכי דהחזקה לא נשמעת למערער לא היא חזקה
- (iii) וממאי דאמרן
- (1) דרבא ס"ל דצריך למחות בפניו אף היכא דנקטינן בבירור דמחאתו נשמעת
- (2) מוכח דס"ל דמשמעות "מחאה" היינו מחאה בפניו
- (ג) קבענו דבין לרבא בין לר' אבא בר ממל אמר רב ס"ל ר' יהודה דצריך לבא לפניו ולמחות
- (i) ושיטה זו מתאים למאי דאיתא בדף לח: לר' יהודה
- (1) דדין בורח דלא צריך לבא בפניו ולמחות יוצא מן הכלל הוא
- (2) ודרק בורח לא צריך לבא למחות בפניו
- (3) מהרש"א
- (א) קבענו מסוגיא דיהודה וגליל
- (i) לרבנן אליבא דרב אבא בר ממל אמר רב
- (1) דאי לא צריך לבא למחות בפניו לא היא חזקה אף כשלא מיחה במקומו למרחוק
- (ii) ואפילו לרבא לא היא חזקה היכא דהחזקה לא נשמעת למערער
- (ב) דע
- (i) דאיתא עוד מקור אחר דמחזיק מפסיד היאך דמצדיקין אי המחאתו דמערער
- (ii) דאיתא בדף ל. דליכא חזקה כשמערער מתנצל דלא מיחה מחמת דבשוקא בראי הוי ולא שמע אודות חזקת המחזיק
- (4) גמרא כח:
- (א) ר' ישמעאל משור המועד קא יליף דלחזקה מיצרכי ג' אכילות
- (ב) קשיא
- (i) אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה
- (1) דכמו בשור המועד צריך העדאה בפניו ולא אמרינן קלא אית לי' ותועיל
- (2) הכי נמי מחאה שלא בפניו אית לן למימר דלית לי' קלא
- (ii) תוספות מוסיפין
- (1) ומאחר דלא הוי מחאה לא איצטריך מערער למחות במקומו ללא הועיל
- (2) וא"כ לא תהא אכילת מחזיק חזקה
- (5) גמרא דף כט. ותוספות שם ד"ה שתא קמייתא
- (א) רבנן פליגי אר' ישמעאל בתרי אנפי
- (i) ס"ל דלא סגי לחזקה בג' אכילות אלא דצריכין ג' שנים
- (ii) לא ילפי לחזקת ג' שנים משור המועד
- (1) והא ראי' דר' ישמעאל קגמר משור מועד דאין חזקה תלוי בשיהוי זמן
- (2) משא"כ רבנן ס"ל דצריך ג' שנים דלא ילפי להו לחזקה משור מועד
- (ב) קשיא

- (i) חזקת ג' שנים מנא להו לרבנן
- (ג) תירוץ
- (i) סברא ראשונה לרבא
- (1) שתא קמייתא ותרתי מחיל איניש ולא קפיד תלת קפיד
- (2) ואי לא מחי נקטינן דמכרה לשדהו
- (ii) סברא שני' לרבא
- (1) עד תלת שני מיזדהר איניש בשטרי' טפי לא מיזדהר
- (ד) קושיית אביי
- (i) אלא מעתה מחאה שלא בפניו לא תיהוי מחאה
- (ii) "דאמר לי' מחזיק למערער אי מחית באנפאי הוה מיזדהרנא בשטרא"
- (ה) תירוץ רבא
- (i) חברך חברא אית לי' והלכך מחאה שלא בפניו הויא מחאה
- (6) תוספות דף כט. ד"ה אלא מעתה
- (א) מהאי לישנא דמייתי אביי
- (i) "דאמר לי' מחזיק למערער אי מחית באנפאי הוה מיזדהרנא בשטרא"
- (ii) ברור דס"ל אביי דמחמת דלא מיחה בפניו הויא חזקה
- (ב) שאלה (כמבואר במהרש"א)
- (i) והרי ביארנו לרבנן אליבא שיטת ר' אבא בר ממל אמר רב
- (1) דלמ"ד דמחאה שלא בפניו לא הויא מחאה לא צריך מערער לבא לפני המחזיק למחות
- (2) והלכך להיפוך לא ליהוי חזקה
- (ii) שמא נאמר דאביי
- (1) ס"ל כר' יהודה אליבא דר' אבא בר ממל
- (א) דצריך למחות בפניו היכא דלא נשמעת המחאה
- (ב) והשתא דעדיין לא נודע לן דחברא חברא אית לי' הרי קס"ד דלא נשמעת מחאתו
- (2) או דס"ל כרבא דאפילו היכא דמחאתו נשמעת צריך לבא בפניו ולמחות
- (ג) תשובה
- (i) אביי ס"ל כר' אבא בר ממל אמר רב אליבא דרבנן
- (ii) מיהו האי דר' אבא בר ממל אמר רב בעיר אחרת קאי ובעיר אחרת הוא דפליג עלי' רבא
- (iii) משא"כ הכא בדף כט. מיירי כשהן בעיר אחת וצריך למחות בפניו אפילו לאביי
- (7) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) מנא לן דאביי לא ס"ל כרבא
- (ii) דלמא ס"ל כרבא דמשמעות "מחאה" היינו מחאה בפניו

(iii) והלכך אפי' בעיר אחרת נמי צריך לבא בפניו ולמחות

(ב) תירוצ

(i) קבענו

(1) דלתרץ הך קושיית אביי לרבא "אלא מעתה וכו'"

(2) מסקינן דמחאה שלא בפניו היא מחאה מחמת חברך חבא אית לי'

(3) ודמחאתו נשמעת למחזיק

(ii) ונקטינן דלשיטה זו מחאתו מועלת אפילו במקרה דהוברר דלא נשמעה מחאתו למחזיק

(iii) הלכך סגי לן למימר

(1) דלאביי שונה שיטת מחאה שלא בפניו לא היא מחאה משיטה דהיא מחאה

(א) רק בזה דמערער באותה עיר שהוא דר בה צריך למחות בפניו באופן **דבניקל** ישמע

מחאתו בבירור

(ב) ולא צריכין למימר דשונה מקצה לקצה כבשיטת רבא

(8) מהרש"א חלק א'

(א) קשיא

(i) הקדמה

(1) לעיל דף כח:

(א) כשהקשו בגמרא לר' ישמעאל דאי משור המועד יליף לי' לחזקה

(i) אמאי לא אמרת דמחאה שלא בפניו לא היא מחאה

(2) פירשו בתוספות

(א) דאי מחאה שלא בפניו לא הוי מחאה אין חזקתו חזקה

(ב) ומוכרח דגמרא בעיר אחרת משתעי

(ii) קשיא

(1) ואמאי לא נקטי בתוספות

(א) דגמרא באותה עיר משתעי

(ב) ומקשי בגמרא דליהוי חזקה אי לא מיחה בפניו

(ב) שמא נתרץ כזה

(i) הקדמה

(1) ר' ישמעאל

(א) הגם דיש לו מקור לחזקה מקרא

(i) מסתבר דאית לי' סברא מיוחדת דעלי' קא סמיך לזכות למחזיק ע"י אכילות דידי'

(ii) ועל שור המועד קסמיך למימר **דבשלש** אכילות סגי לאותה סברא

(2) קשיא

(א) ובאיזה סברא לוקמינהו

(3) תירוץ

(א) ניהדר להני תרי סברות דמייתי להו רבא לעיל לרבנן

(i) לסברא ראשונה

1. דתלת שני קפיד אינשי ואי לא מחי נקטינן דמכרה לשדהו
2. הרי תכלית מחאה לאו לאיזדהורי למחזיק לשמור שטר מכירה דידי' אלא לקבוע לב"ד דקפיד

(ii) לסברא שני'

1. דתרי שני איזדהר אינשי בשטרי' וכו'
2. תכלית מחאה לאזדהורי' למחזיק לשמור שטרי'

(ב) סברא שני' בודאי לא סגי לר' ישמעאל

- (i) דלא מסתבר דשהות בו שומר מחזיק שטר דידי' תהא תלוי' באכילות ולא בזמן
- (ג) מוכרה דר' ישמעאל אסברא ראשונה קא סמיך
- (ד) השתא דאתית להכא וקבעת דלר' ישמעאל אסברא ראשונה קסמיך

(i) מסתבר דבדף כח: דבר' ישמעאל קמישתעי

1. אי אמרת מחאה שלא בפניו לא הויא מחאה
2. לא צריך מערער לנסוע למחות בפניו דמחזיק דהרי גם במקומו קובע לב"ד דקפיד
3. והלכך לא הויא חזקה

(ג) אי אפשר לתרץ כן

- (i) דמוכרה דהגם דסברת ר' ישמעאל לחזקת ג' אכילות מבוסס על קפידא בתלת אכילות
- (ii) מ"מ

(1) האי מחאה דאיצטריך כדי לחוות לב"ד דקפיד

(2) צריך להיות באופן דמתרה למחזיק לאיזדהורי בשטרי' ולא סגי בגילוי דעת בעלמא

(iii) דבשלמא אי לר' ישמעאל צריך מערער למחות כדי להתרות למחזיק לאיזדהורי בשטרי'

(1) ניהא דמקשין לי' משור המועד

(2) דכמו דהתם צריכין להתרות בפניו דבעל השור לשמור שורו

(3) כמו כן לענין חזקה צריך להתרות למחזיק לאיזדהורי בשטרא

(iv) אבל אי לר' ישמעאל לא צריכית למחאה אלא לגילוי דעת דקפיד

(1) היאך תדמה

(א) טענת מערער דאכן קפיד טובא והא דלא מיחה היינו מצד דלא יועיל

(ב) לדין שור מועד דמצד התראה לבעל שור לשמור שורו קאתינן

(v) וגם רמב"ן ס"ל במלחמות כזה כלומר

(1) דאף דטעמי' דחזקה לר' ישמעאל מטעם קפידא אתיא

(2) מ"מ צריך למחות באופן דמטרה למחזיק לאזדהורי בשטרי'

(ד) והלכך הדרא קושיין לדוכתא

(i) מאחר דצריך למחות באופן דמטרה למחזיק לאיזדהורי בשטרא

(ii) אמאי נקטי תוספות

(1) דכשמקשיין בדף כח: דמחאה שלא בפניו לא הוי מחאה

(2) כוונתן דלא ליהוי חזקה

(3) והלכך מוכרחי תוספות לאוקמוהו להאי קשיא בעיר אחרת

(א) ודמשום הכי

(i) לא צריך מערער לבא לפניו לאיזדהורי לי'

(ii) ואף אי לא בא מערער לא הויא חזקה

(4) ואמאי לא אוקמוהו באותה עיר כוותי' דאביי בדף כט. אליבא דרבנן

(א) ואי לא בא מערער לפניו הויא חזקה

(ה) תירוץ

(i) לגבי רבנן בדף כט. מוכח מלשון אביי דטענת מחזיק נקיט כדאמרן לעיל

(1) והלכך אוקמוהו **תוספות** באותו העיר

(2) דבאותו העיר הי' לו למערער לבא לפני מחזיק

(ii) משא"כ לגבי ר' ישמעאל בדף כח: לא נקטי בגמרא לישנא דמשמע מיני' דטענו מחזיק

(1) הלכך אוקמוהו **תוספות** בעיר אחרת

(2) דאי מחאה שלא בפניו אינה מחאה אז לא הויא חזקה

(3) דמערער לא צריך לבא לערער

(ו) אבל עדיין תיקשי

(i) אמאי לא נקטי **בגמרא** לגבי ר' ישמעאל דטענת מחזיק היא ובאותה עיר משתעי

(ז) תירוץ

(i) בד' ישמעאל עדיפא לן להקשות

(1) דחזקתו בשדה לא ליהוי חזקה בשלא בפניו

(2) דומיא דשור דאין נעשה מועד דשלא בפניו

(ii) הגם דאינו דומה ממש דהאי מעשה שעושה שלא בפניו

(1) בשור מדובר בהעדאה שבאה לקיים החזקה

(2) ובגמרא דידן מדובר במחאה שבאה לבטל חזקה

(iii) והיינו דקאמרי בתוספות

(1) "ואע"ג שמחאה באה לבטל החזקה וההעדאה באה לקיים

(2) "מ"מ פריך שפיר"

תד"ה ודלמא עצה טובה

(1) גמרא לפי שיטת רש"י

- (א) הי לך ראי' דבב' שנים לא הויא חזקה
(ב) דירמי' עמד בעשר של צדקי' ומזהיר לוקחי שדות לזוהר בשטרותיהם
(i) דלא יוכלו לסמוך אחזקה משום דלא יחזיקו אלא ב' שנים
(1) כלומר שנת י' וי"א
(ii) כי יגלו בשנת י"א כשנלכדה העיר או בתמוז כשהובקעה או באב כשנחרב הבית
(ג) קשיא
(i) דלמא התם עצה טובה קמ"ל לשמור שטרותיהם
(ii) ולעולם אימא לך דיש חזקה אף בב' שנים
(2) תוספות

(א) קשיא (כמבואר במהרש"א)

- (i) ודלמא אף בשנה אחת הוי חזקה
(ii) ולא הזהירן ירמי' אלא משום דליכא אפילו שנה אחת שלימה
(iii) דשמא עמד בסוף שנת עשירית כלומר באדר
(iv) והעיר נלכדה

(1) או בתמוז כשהובקעה או באב שנחרב הבית

(3) גמרא לפי שיטת ר"ח כמבואר בתוספות

- (א) נביא עומד בט' של צדקי' בחדש העשירי כלומר בטבת
(ב) ומייעצן לקנות שדות תיכף דעד שנת י"א תהא להן חזקת ג' שנים
(ג) הרי דבג' שנים הויא חזקה
(ד) קשיא

(i) דלמא התם עצה טובה קמ"ל

(ii) כלומר

(1) לעולם אימא לך דאיכא חזקה בשנה אחת

(2) והא דהשיאן עצה לקנות תיכף

(א) לאו משום דצריכי שיחזיקו ג' שנים

(ב) אלא כדי להקל עליהן להביא עדות מיהת על שנה אחת

(i) דיכול להיות דאיכא סהדי דידעי בזו ולא ידעי בזו

(4) תוספות

(א) קשיא

(i) לגרסת ר"ח תיקשי דליכא ג' שנים

- (ii) דהרי משעת אזהרתו בחדש י' (טבת) בשנת ט' ליכא אלא י"ח חדש עד שנלכדה העיר
- (5) מהרש"א
- (א) ברם רש"י מצי אזיל בגרסת ר"ח דנביא עומד בשנת ט' דצדקי'
- (ב) דאכן הזהירן נביא לכתוב שטרות באותה שנה
- (ג) דאף אם יתחילו חזקותיהן תיכף
- (i) מ"מ לא יסגי להון דלא יחזיקו ג' שנים אלא י"ח חדש

דף כט.

תד"ה אלא מעתה

עיינ דף כח: תד"ה אלא מעתה

תד"ה אמר מר זוטרא

(1) משנה

(א) חזקת הבתים שלש שנים מיום אל יום

(2) גמרא

(א) קשיא

(i) והא בתים דביממא ידעי בליליא לא ידעי

(ב) תירוץ רבא

(i) כגון דאתו בי תרי ואמרי אנן אגרינן מיני' ודרינן בי' תלת שנין ביממא ובליליא

(ג) קשיא דרב יימר

(i) הני נוגעין בעדותן הן דאי לא אמרי הכי אמרינן להו זילו הבו לי' אגר ביתא להאי

(ד) תירוץ

(i) כגון דנקיטי אגר ביתא ואמרי למאן ליתבי'

(ה) "אמר מר זוטרא

(i) "ואי טעין ואמר ליתו תרי סהדי לאסהודי לי' דדר בי' תלת שנין ביממא ובליליא

(ii) טענתי' טענה"

(3) רשב"ם

(א) מר זוטרא לא בא לתרוצי קושיית רב יימר

(i) אלא לפרושי דלא צריכי לאותן סהדי ללילות אלא היאך דטעין מערער בטענת ברי שראה אותו שלא דר בי' בלילות

(ii) וכך פרשהו

(1) אי {כלומר דווקא היאך} דטעין {מערער} ואמר ליתו תרי סהדי לאסהודי לי' דדר בי' תלת שנין ביממא ובליליא

(2) {אז} טענתי' טענה {וצריכין לאסהודי נמי אליליא}

(3) {אבל אנן לא טענינן לי'}

(4) תד"ה

(א) שיטת ר"ח

(i) מר זוטרא לתרוצי האי קושיא דרב יימר דאותן עדות דדרו בי' נוגעין הן

(ii) ומתריץ מר זוטרא (כמבואר במהרש"א)

(1) לא דרין בי' עכשיו אלא מעידין שדרו בו ג' שנין מקודם

(2) ולא נוגעין בעדותן הן

(3) דהרי לגבי מערער נאמנין הן

(א) דאי בשיקרא קמיסהדי ואכן לא גרו שם ג' שנים ביום ולילה ואין למחזיק חזקה

(ב) אז לפני דתקיננו שבועת היסת

- (i) לא ה' מפסידין אף אי לא העידו דמחזיק החזיק בה שני חזקה ביום ובלילה
(ii) דהוי מצי למימר למערער פרענא
(iii) והי' נאמנין במיגו דאי בעי אכחושי למערער ולמימר דלא דיירא בי'
(ג) ולאחר דתקיננו שבועת היסת

- (i) אה"נ דאי יזכה מערער יצטרכו לישבע נגד טענת מערער
(ii) אבל מ"מ אי הוי שתקי ולא אסהידי כלל דדיירי בה
(iii) לא הוי יודע מערער דגרו בה ולא הוי אסיק אדעת' לתובען

(iii) והכי תפרשהו למר זוטרא

- (1) ואי טעין {מחזיק}
(2) ואמר ליתו תרי סהדי לאסהודי לי' דדר בי' תלת שנין ביממא ובליליא
(3) {באופן שפירשנו כלומר דלא דרו בי' עכשיו וכו'}
(4) טענת' טענה

(ב) שיטת ר"ת

(i) ר"ח מבאר מימרי' דמר זוטרא כזה

- (1) אם אמר המחזיק לסהדי
(א) העידוני סתם שדרתי ג' שנים בחזקת ימים ולילות
(ב) טענת' טענה
(ג) אע"פ שלא ראו ממש כל הימים והלילות

(ג) קשיא (כמבואר במהרש"א)

- (i) בין לשיטת ר"ח בין לשיטת ר"ת
(ii) דלתרוייהו מר זוטרא אהגדת עדות קאי
(iii) הוה לי' למימר "עדותן עדות" ולא "טענת' טענה"

דף ל. ודף ל:

תד"ה לאו קמודית

בסיוע יום טוב שאול פאלגער

(1) הקדמה

(א) כדי דליהוי חזקה למחזיק בשדה

(i) חוץ מזה דצריך חזקת ג' שנים צריך נמי לטעון שהוא יודע מאיזה כח באת אותה שדה לידי'

(1) כגון אתה מכרתה לי או קמי דידי זבנה מוכר דידי ממך

(ii) ואי לא טוען "אלא קניתי" מפלוני דאמר לי דזבנה מינך" האי לא מיחשיב טענה

(1) דהרי אינו טוען שהוא עצמו יודע דהועברה לידי פלוני מידי מערער

(2) ומצי מערער למימר

(א) "את לאו קמודית דהאי ארעא דידי היא ואת מינאי לא זבינתה

(ב) זיל לאו בעל דברים דידי את"

(ב) אבל

(i) אם ידוע לב"ד דמוכר דידי' דר בי' חד יומא

(1) אז טענינן אנן ללוקח כל טענה דבה הי' מוכר יכול לזכות

(ii) הלכך כל היכא דלוקח טוען דמוכר דידי' דר בי' חד יומא

(1) צריכין לקבוע

(א) האם מבורר לן דאכן דר בי' מוכר חד יומא

(ב) האם הי' יכול מוכר לטעון טענה בה הי' זוכה נגד מערער

(2) שאלה

(א) באיזה אופן מבררין ב"ד דמחזיק צודק כשטוען דמוכר דידי' דר בי' חד יומא

(3) תשובה

(א) באחד מב' אופנים

(i) או ע"י עדים

(ii) או ע"י מיגו דאי בעי מחזיק לשקר הוי מצי לזכות

(1) או בטענת להד"ם היכא דליכא סהדי דהיתה של מערער

(2) או בטענת "אני מחזיק קניתי" ממך המערער" היכא דאכלה מחזיק שני חזקה

(4) והאי מיגו דאי בעי אמר "להד"ם או "אני קניתי" ממך" לא אמרינן

(א) אלא כשמתחלה טען מחזיק

(i) "אני קניתי" ממוכר פלוני שאמר לי דזבנה מינך ואני ראיתיו דדר בי' חד יומא"

(ב) אבל אם בתחלה לא טען אלא "אני קניתי" ממוכר פלוני שאמר לי דזבנה מינך"

(ג) לא מצי אח"כ להוסיף "ואני ראיתיו דדר בי' חד יומא"

(ד) דהרי עכשיו לית לי מיגו דאי בעי אמר "להד"ם" או "אני קניתי" ממך" מאחר דכבר הודה בתחלת טענתו

(i) דשדה זו היתה של מערער

(ii) ודמחזיק לא קנה אותה ישר ממערער

(ה) והאי מיגו פגומה נקראת "מיגו למפרע"

(5) שאלה

(א) האיך נדין

(i) כשלא טען מחזיק דמוכר דידי' דר' בי' חד יומא

(ii) אלא טוען "קמא דידי זבנה מוכר פלוני מינך"

(6) תשובה

(א) מהימן היכא דאית לי' או סהדי או מיגו דאינה למפרע

(ב) ומובן דלא צריך ל"אנן טענינן לי"

(7) שאלה

(א) באופן דכבר הוברר לנו דמוכר דר' בי' חד יומא ועל ידי כך טענינן ללוקח כל טענה בה הי' יכול מוכר לזכות

(ב) איזה טענות אכן הי' יכול מוכר לזכות בהן

(8) תשובה

(א) אי אית לי' למחזיק עדי שני חזקה

(i) הי' יכול מוכר לזכות בטענת "אני מוכר קניתי" ממך המערער"

(9) שאלה

(א) בצירור דלית למחזיק עדי שני חזקה וגם לית לי' למערער סהדי דשלו היתה

(ב) האם נאמר

(i) דמוכר הי' יכול לזכות בטענת "אני מוכר קניתי" ממך המערער"

(ii) מצד מיגו דאי בעי לשקר הוי מצי לטעון להד"ם

(ג) או שמא נאמר דלית לי' האי מיגו דהרי לוקח כבר הודה דשל מערער היתה

(ד) כלומר

(i) האם נפגם האי מיגו דמוכר מחמת הודאת לוקח

(ii) בדומה לצירור דביארנו לעיל דמצד מיגו למפרע נפגם מיגו דלוקח מצד הודאת עצמו

(10) תשובה ע"פ שיטת רשב"א

(א) לא נפגמה האי מיגו דמוכר מחמת הודאת לוקח

(ב) קשיא

(i) לשיטת רשב"א אמאי לא נימא ביותר פשיטות

(ii) דלהד"ם היא אותה טענה דבה הי' יכול מוכר לזכות בי'

ג) תירוץ

(i) אע"ג דמיגו לא נפגמה מצד הודאת לוקח כשהי' טוען מוכר טענה דלא הכחישה לוקח

(ii) מ"מ לא טענינן לי' ללוקח אותה טענה עצמה דהוכחה

(11) תשובה ע"פ שיטת ר"י כמבואר במהרש"א

א) אף מיגו דמוכר נפגמה מצד הודאת לוקח

(12) מהרש"א חלק א'

א) הגם דר"י לא משתעי אלא היכא דללוקח אית לי' סהדי דמוכר דר בי' חד יומא

ב) מ"מ כ"ש דלשיטת ר"י נפגמה מיגו דמוכר

(i) היכא דלית לי' ללוקח סהדי דמוכר דר בי' ולא מהימן לוקח דמוכר דר בי' אלא מצד מיגו

(13) מהרש"א חלק ב'

א) ניהדר להא דאמרינן דב"ד יכולין לברר דמחזיק צודק כשטוען דמוכר דידי' דר בי' חד יומא

ב) באחת מב' אופנים

(i) או ע"י עדים

(ii) או ע"י מיגו דאי בעי מחזיק לשקר הוי מצי לטעון

(1) להד"ם היכא דליכא סהדי דהיתה של מערער

(2) "אני מחזיק קניתי" ממך המערער" היכא דאכלה מחזיק שני חזקה

ג) רשב"ם מדגיש דמהימנינן לי' בעדים

ד) שאלה

(i) האם מוכרח דרשב"ם ס"ל דלא מהימנינן לי' במיגו

ה) תשובה

(i) רשב"ם נמי אית לי' האי מיגו היכא דאינה למפרע

(ii) מיהת רשב"ם אעובדא דקשתא בעליתא משתעי

(iii) דשם הוי האי מיגו למפרע דכבר הודה דשל מערער היתה

(iv) והלכך איצטריך לעדים

(ו) מיהו עיין מהרש"א דף מא: דכתב דרשב"ם "לכאורה" ס"ל כהני מפרשים דלא מהימן האי לוקח

במיגו לברר דדר בי' מוכר חד יומא

תד"ה מפלניא זבינתה

- (1) עיין בדיבור לפני זה
- (א) לגבי טענת מחזיק "מפלניא זבינתה דאמר לי דזבנה מינך"
- (ב) דמערער זוכה נגדה בטענת
- (i) "את לאו קמודית דהאי ארעא דידי היא ואת מינאי לא זבינתה
- (ii) זיל לאו בעל דברים דידי את"
- (ג) עוד עסקנו באותו דיבור בענייני דר בי' חד יומא וטענינן ללוקח ומיגו למפרע
- (2) גמרא
- (א) במקרה
- (i) דלמחזיק איתנהו סהדי דאכלה שני חזקה
- (ii) ומחזיק טוען מוכר דידי אמר לי דזבנה מינך
- (ב) מצי מערער להשיב
- (i) קמודית דשלי היתה ואת מינאי לא זבנית
- (ii) והאי דאמרת דקניתיה ממוכר פלניא
- (iii) "פלניא גזלנא הוא"
- (3) רשב"ם
- (א) מיירי בדלית למחזיק סהדי דדר בי' האי מוכר חד יומא
- (4) תוספות
- (א) הרי דס"ל לרשב"ם דאלו הוי לי' סהדי דדר בי' האי מוכר חד יומא
- (ב) אז הוי טענינן לי' למחזיק אותה טענה דבה הי' מוכר זוכה
- (i) כלומר "אנא מוכר זבינתה מינך המערער ואית לי שני חזקה"
- (ג) ומוכרח
- (i) דהא דקטעין מערער דהאי מוכר פלניא גזלנא הוא
- (1) לאו למימר דאיתנהו סהדי דגזלן הוא מכבר
- (א) דא"כ לא הוי זוכה מוכר בהאי טענה דאנא זבינתה מינך ואית לי שני חזקה
- (ב) דגזלן אין לו חזקה
- (2) אלא משמעו דטוען בלא עדים "האי מוכר פלניא לאו דידי היתה"
- (5) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) לרשב"ם אף בדליכא סהדי דמוכר דר בי' חד יומא
- (ii) כשטוען מחזיק "וראיתיו דדר בי' חד יומא" ליהמני' מיגו דאי בעי לשקר מצי טוען "אנא זבינתה מינך ואית לי עדי שני חזקה"

(ב) תירוץ

- (i) בעובדא דידן לא טען מחזיק "וראיתיו" מתחלה כשטען "מוכר דידי אמר לי זבנה מינך"
- (ii) אלא הוסיף "וראיתיו וכו'" רק לאחר שכבר טען "זבינתה ממוכר פלניא" והודה דלא זבנה ממערער
- (iii) הלכך באותה שעה שלבסוף טען "וראיתיו" לא הי' יכול לטעון דזבנה ממערער
- (iv) נמצא דהאי מיגו פגומה היא כדין כל מיגו למפרע

(6) תוספות

(א) קשיא לשיטת רשב"ם

- (i) השתא דאמרת דלא טוען מחזיק דהאי מוכר גזלנא הוא מכבר
- (ii) לא הוי לי' למערער למיטען "פלניא גזלנא הוא"
- (iii) אלא הוה לי' למימר בפשיטות
 - (1) את לאו קמודית דהאי ארעא דידי היא
 - (2) ואת מינאי לא זבינתה
 - (3) זיל לאו בעל דברים דידי את
- (iv) דכן הוא לישנא דגמרא בעובדא דלעיל דדומה בעיקר לעובדא דידן

(7) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) מנא להו דבעובדא דידן לא ה"ל סהדי למערער
- (ii) נוקמא לשיטת רשב"ם דבעובדא דידן הוי לי' למערער עדים שהיתה שלו
- (iii) והלכך לא מצי מימר "את לאו קמודית לי דהאי ארעא דידי הוא"

(ב) תירוץ

- (i) עדיין תיקשי דהו"ל לאסוקי
 - (1) "לאו אית לי לסהדי דארעא דידי הוא
 - (2) ואת מינאי לא זבינתה
 - (3) זיל לאו בעל דברים דידי את"
- (ii) ולא הו"ל למערער למיטען "פלניא גזלנא הוא"

דף לא.

תד"ה אבל אכלה שית שנין

(1) גמרא

(א) בעובדא

(i) דראובן מרי' קמא בשדה

(ii) לוי אית לי' שני חזקה וטוען דזבנה מראובן לפני ז' שנה

(iii) שמעון מערער ונקט שטרא דזבנה מראובן הא ארבעי שני

(ב) אז

(i) האי מכירה דלפני ד' שני חשיב מחאה

(ii) מיהו אי מייתי לוי סהדי דהחזיק בה שבע שני זוכה לוי בשדה דהרי החזיק בה ג' שני לפני מחאת ראובן

(2) שאלה

(א) היאך נדין כשאין ללוי סהדי אלא דהחזיק בה ג' שני לאחר המחאה

(3) תשובה

(א) רשב"ם

(i) מערער זוכה דג' שני חזקה דידי' לא אלימי משטר בן ג' שנים והרי שטר של שמעון קדמו

(ב) יש מפרשים כמבואר בתוספות ומהרש"א

(i) לוי זוכה דמהימן דזבנה לשדה לפני ז' שני וכבר החזיק בה לפני מחאת ראובן

(i) מיגו דאי בעי לשקר הוי טוען "אנא זבנתה משמעון לפני ג' שני"

תד"ה אמר רבה מה לו לשקר

(1) גמרא

(א) מחזיק אומר של אבותי ואכלתיה לשדה שני חזקה

(ב) מערער אומר של אבותי ואייתי סהדי דשל אבותיו היא

(ג) רבה

(i) מהימנינן לי' למחזיק דשל אבותיו היא מיגו דאי בעי א"ל מינך זבנתי'

(ד) אביי

(i) מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן

(ii) דהרי עדי מערער מעידים דשל אבותיו דמערער היא

(2) רשב"ם

(א) רבה הדר בי' מחמת קושיית אביי

(3) תוספות

(א) רבה גרסינן ולא רבא

(ב) דהרי לקמן ס"ל רבא כאביי דמה לו לשקר במקום עדים לא אמרינן

(4) מהרש"א

(א) לפמ"ש רשב"ם דהדר בי' רבה

(ב) יכולין ג"כ לגרוס כאן רבא ולמימר דרבא הוא דהדר בי'

(ג) ולאחר דהדר בי' רבא ס"ל כאביי לקמן דמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן

תד"ה אמר לי רבא

(1) הקדמה

(א) חלק א'

(i) "של אבותי" לאו דוקא משמעו "של אבותי היתה מעולם"

(ii) והלכך

(1) אי טען מחזיק שדה זו של אבותי ואכלתיה שני חזקה ומערער אייתי סהדי דשל אבותיו היא

(2) מצי מחזיק לאח"כ לפרש (להיות "טוען וחוזר וטוען")

(א) דכשטען "של אבותי" כיוון לומר דאבותיו לקחיה מאבותיו דמערער

(ב) ועי"כ עדי אבהתי' דמערער אינם מכחישים למחזיק

(ב) חלק ב'

(i) אי הוברר לב"ד דמוריש או מוכר דר בי' חד יומא

(ii) ויורש או לוקח אינו יודע היאך אתיא האי שדה ממערר למוריש או מוכר

(iii) אז טענינן ליורש או לוקח כל טענה דהוי מצי מוריש או מוכר לזכות בה נגד מערער

(2) תד"ה מה לי לשקר

(א) קשיא

(i) מאחר דאמרת ד"של אבותי" אין משמעו דהיתה של אבותיו מעולם

(ii) אז אפילו

(1) היכא

(א) דאינו יודע באיזה כח באת לשדה לידי אבותיו

(ב) והלכך אינו יכול לחזור ולמיטען דכיוון למימר דאבותיו לקחיה מאבותיו של מערער

(iii) מ"מ הרי משמעות דבריו בפשיטות היינו דכיוון למימר דאבותיו דרו בה

(iv) וא"כ

(1) נהימני' דדרו בה במיגו דאי בעי לשקר מצי אמר אנא זבנתה מינך

(2) ומאחר דקבענו דדרו בה אז נטעון לי' למחזיק אותה טענה דמצי אבותיו לטעון

(א) כלומר דהם לקחיה מאבותיו של מערער

(ב) תירוץ

(i) נקטינן ד"של אבותי" אכן משמעו דהיתה של אבותיו מעולם

(ii) אי לאו דחוזר וטוען בהדיא דלא כיוון למימר אלא דדרו בה

(3) ניהדר לגמרא

(א) אי

(i) כת עדים א' מעידה דראובן אכלה שני חזקה וכת ב' מעידה דשמעון אכלה שני חזקה

(ii) וחד מהני כתי מעידה נמי אאבהתא לטובת ראובן נגד שמעון דהוא נמי טוען דשל אבותיו היא

(ב) רבא

- (i) אי אפשר להימנינהו לעדות אבהתא דראובן
 - (ii) דחז כת שקרנית היא גבי שני חזקה ופסולה לכל עדיות שבעולם
 - (iii) ואחרי שאין לברר איזו כת פסולה תיבטל עדותן דתרוייהו כתי לגמרי
- (4) תוספות ד"ה אמר לי רבא

(א) הקדמה

(i) איתא בבבא קמא

(1) לרבא

- (א) עדי גניבה וטביחה שהוזמו על הטביחה לא הוזמו על הגניבה
- (ב) והיינו טעמא

(i) דלא מיפסלא אלא משעה דאיתכחוש

(ii) והעידו על הגניבה לפני עדות טביחה דאיתכחשי עלה

(ב) קשיא

(i) אמאי קאמר רבא בגמרא דידן דהוי עדות מוכחשת לגבי אבהתא

(ii) הרי

(1) העידו מקודם על אבהתא ולאח"כ על שני חזקה

(2) ולרבא לא מיפסלי אלא משעה דאיתכחשי על שני חזקה

(ג) תירוצ

(i) עדות דאבהתא ועדות חזקה חשיבי עדיות אחת

(ד) קשיא

(i) הרי עדות אבהתא סגי לחודה לאוקמי לשדה ביד ראובן אף בלא עדות חזקה

(ii) ואמאי אמרת דקשורה בעדות חזקה

(ה) תירוצ ריב"א (כמבואר במהרש"א)

(i) לו יצויר

(1) דלשמעון אית לי' עדי חזקה ומפרש דכיוון לומר דאבותיו דרו בה חד יומא

(2) ולראובן לית לי' אלא עדי אבהתא

(ii) אז עדי אבהתא דראובן לא מספיקין לזכות לראובן נגד סהדי דשמעון דאכלה שני חזקה

(1) והלכך קשורה עדות אבהתא דראובן בעדות חזקה שלו

(iii) דאע"ג

(1) דעדי חזקה דשמעון כשלא פירש דבריו לא מהני לי'

(2) והדרה שדה למר' קמא כלומר לראובן דמייתי עדי אבהתא

(iv) מ"מ

(1) אי הדר שמעון לפרש כוונתו דאבותיו דרו בה חד יומא כדלעיל

(2) אז

(א) נאמן דאבותיו דרו ב'ל' חד יומא במיגו דאי בעי אמר אנא זבנתה מינך

(i) דהרי

1. אית ל' לשמעון עדי חזקה דאינן מוכחשים

2. וב"ל יצויר" זו לית ל' עדי חזקה לראובן

(ב) וטענינן ל' לשמעון דאבותיו דשמעון לקחיה לשדה מאבותיו של ראובן

(ג) וזוכה מצד עדי חזקה דשמעון דאינן מוכחשין

(v) ומאחר דיש ציור דב' לא מועילים ל' לראובן סהדי דאבהתא בלי סהדי דחזקה דמכחשי לעדי חזקה דשמעון

(1) כחדא עדות חשיבי

(2) ומאחר דפסלי לחזקה פסלי נמי אאבהתא

דף לא:

תד"ה ורב נחמן כרב הונא

(1) גמרא

(א) עובדא

(i) ראובן אומר של אבותי ושמעון אומר של אבותי

(ii) ראובן אייתי סהדי דאבהתא ואכלה שני חזקה

(iii) ושמעון אייתי סהדי דאכלה שני חזקה

(ב) לרב נחמן ורב הונא

(i) נהי דאיתכחשי עדי ראובן ועדי שמעון באכילתה

(ii) מיהו עדי ראובן לא איתכחשי באבהתא דכעדות אחרת דמי

(2) תוספות

(א) הקדמה מגמרא כתובות יט:

(i) שנים שהיו חתומים על השטר ומתו

(ii) ובאו שנים ואמרו כתב ידם הוא אבל קטנים או פסולי עדות או אנוסים היו

(iii) לרב נחמן לא מגבינן בשטרא

(iv) דאוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מרי'

(ב) קשיא

(i) התם נמי נימא דעדות כת א' על הלואה שונה ולא מוכחשת מעדות כת ב' דעדי כת א' קטנים היו וכו'

(ii) ונהימנה לכת א' על הלואה

(ג) תירוץ

(i) בדין

(1) לכל כת לית לה יכולת לעקור חזקת כשרות מעיקרא דאידך כת

(2) והלכך קיימת עדות אבהתא דלהון דאינה מוכחשת ואין לו שייכות בעדות חזקה

(ii) משא"כ בכתובות

(1) כת ב' אינה עוקרת חזקת כשרות מעיקרא של כת א'

(2) דהרי כשמעידה כת ב'

(א) דקטנים היו

(i) עדיין לא הוי להו חזקת גדלות

(ב) דאנוסים היו

(i) אינן עוקרין חזקת כשרות דידהו דהרי מעידין דאנוסין היו

(ג) דפסולי עדות היו

(i) מיירי שפוסלין אותן בקריבתן משעה שנולדו ולעולם לא היו בחזקת כשרות להעיד בצוותא

(3) והלכך מצי הכחשת כת ב' לפגוע אף בעדות כת א' לגבי שטר

(3) מהרש"א

(א) הקדמה

(i) לו יצוייר דכת ב' מעידה דכת א' גזלנין נינהו

(ii) אז לא מקבלין עדות דכת א' לשום דבר שבעולם

(ב) קשיא

(i) ואמאי לא מקשי נמי תוספות דלרב נחמן ולרב הונא אמאי לא מהימנינן לכת א' בענין שאינו נוגע למצב גזלנין דידהו

(ג) תירוץ

(i) דפשיטא להו לתוספות

(1) דמאחר דהעידו כת ב' עליהן דכת א' דגזלנין נינהו

(2) לית לה לכת א' חזקת כשרות להשיב דלאו גזלנין נינהו

(3) והלכך נעקרה חזקת כשרות דלהון

(ii) ושאני מגמרא דידן

(1) דאע"ג דמכחשי אהדדי

(2) מ"מ שום כת לא מעידה דאידיך לית לה חזקת כשרות

(3) והלכך לכל כת אית לה חזקת כשרות להעיד לעצמה דאינה פסולה

(ד) קשיא

(i) אמאי לא מתרצי נמי תוספות דבכתובות שאני מגמרא דידן

(1) דהתם הרי העידה כת ב' על עדי כת א' דאין להן חזקת כשרות

(2) והלכך לית להו חזקת כשרות להשיב דלא היו קטנים וכו'

(ה) תירוץ

(i) בכתובות

(1) אכן העידה כת ב' דלא הי' לכת א' חזקת כשרות **כשחתמו בשטר**

(2) אבל לא העידה דאין להן **עכשיו** חזקת כשרות

(3) והלכך אלו הוי קמן השתא הוה להו חזקת כשרות להשיב דלא היו קטנים וכו'

(ii) דכשהעידה כת ב' על קטנות דכת א'

(1) לא מעידין על מצבם לאחר שנתגדלו

(iii) כשהעידה כת ב' על אנוסים מחמת נפשות

(1) בודאי לא נוגעין בכשרותן בענינין דלא הוי אנוסים עלייהו

(iv) כשהעידה כת ב' דקרובים היו יכול להיות דאח"כ נתרחקו

תד"ה ורבא כרב חסדא

(1) גמרא

- (א) ב' כתי עדים מכחישין זה את זה לגבי שני חזקה
(i) כת א' מעידה דראובן אכלה שני חזקה וכת ב' מעידה דשמעון אכלה שני חזקה
(ii) וכת א' מעידה נמי אאבהתא לטובת ראובן נגד שמעון
(ב) רבא

- (i) אי אפשר למהימני לעדות אבהתא
(ii) דחד כת שקרנית היא ופסולה לכל עדיות שבעולם
(iii) ואחרי שאין לברר איזו הפסולה תיבטל עדותן דתרוייהו כתי לגמרי
(ג) שאלה

(i) לימא דרבא ס"ל כרב חסדא

(1) דב' כתי עדות המכחישות זו את זו

(2) לא יעידו בשום עדות בעולם

(ד) תשובה

(i) רבא מצי סבר כרב הונא דמעידים בשאר עדיות והכא שאני וכו'

(2) תוספות דף לא. ד"ה אמר לי' רבא

(א) הקדמה

(i) איתא בב"ק עב:

(1) רבא ס"ל דעד זומם מכאן ולהבא הוא נפסל ולא מיפסל אלא משעה דאיתכחש

(2) לחד לישנא משום דחידוש הוא ואין לך בו אלא משעת חידושו

(ב) קשיא

(i) בגמרא דידן העידו כת א' מקודם על אבהתא דלא הוכחשי בה

(ii) ורק לאח"כ העידו על חזקה דעלה הוכחשו

(iii) ותיקשי דאמאי יפסלו אעדות אבהתא דאין לה שייכות עם עדות חזקה¹

(ג) תירוץ

(i) לאותה לישנא דטעמי' דרבא בב"ק משום עד זומם חידוש הוא ניחא

(ii) דבגמרא דידן הוכחשו ולא הוזמו וליכא חידוש והלכך פסלי נמי אאבהתא למפרע

(3) תוספות בגמרא דידן כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) רב חסדא דידי' בדיני הכחשה ולא בדיני הזמה משתעי

¹ עיין בשיליהו דברי תוספות ד"ה אמר לי' רבא דהאי קושיא לא מתאימה למה שביארנו בתד"ה אמר לי' רבא דבעדות אבהתא דראובן לחוד יכול להיות דשמעון יזכה בשדה

- (ii) ולדידיל' האי דעד זומם נפסל אינו חידוש דהא במוכחשין תרוייהו פסולין
- (iii) והשתא דאמרת דרבא כרב חסדא ס"ל היאך קאמרי בב"ק האי לישנא דרבא ס"ל דעד זומם חידוש הוא

(ב) תירוץ

- (i) מוכרח דהאי לישנא בב"ק דטעמי' דרבא משום דחידוש הוא
- (ii) לא קאי אלא למסקנא דידן דרבא כרב הונא ס"ל

(4) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) הרי לעיל הוכחנו דבסוגיא דידן מוכרח דרבא מטעם חידוש הוא דאתא
- (ii) וא"כ תיקשי האיך קס"ד בסוגיא דידן דרבא כרב חסדא ס"ל

(ב) תירוץ

- (i) מוכרח דקסמיך אתירוצים אחרים לתרץ קושיא דתוספות דידן

דף לב.

תד"ה והאמר ר' יוחנן

(1) משנה

(א) ר' אלעזר

(ב) לאחר שהורידו לכהן אין מעלין אותו על פי עד אחד

(ג) ר' שמעון בן גמליאל

(i) לאחר שהורידו לכהן מעלין אותו על פי עד אחד

(2) גמרא

(א) ר' יוחנן

(i) בין ר' אלעזר בין ר' שמעון בן גמליאל קא סברי דאין ערער פחות משנים

(ii) כלומר דאין מורידין מכהונה אלא בערער של ב' עדים

(ב) קשיא

(i) מאחר דאין מורידין לכהן אלא על פי ערער ב' עדים

(ii) היאך מצי רשב"ג למימר דלאח"כ מעלין אותו על פי עד אחד

(ג) תירוץ

(i) רשב"ג ור' אלעזר קא מיפלגי באופן

(1) אשר אכן איתנהו ב' עדים דהורידו לכהן

(2) ולאח"כ רוצין להעלותו ע"פ ב' עדים המכשירים

(3) ברם

(א) איכא חסרון בעדותו של חד מהני עדים המכשירים

(ב) אשר בגינל'

(i) ר' אלעזר ס"ל דאין סומכין על עדותו

(ii) ורשב"ג ס"ל דלא איכפת לן ההיא ריעותא

(ד) שאלה

(i) באיזה חסרון מדובר

(ה) איתנהו ב' תשובות בגמרא

(3) גמרא -- תשובה א'

(א) חלק א'

(i) קודם שהעיד עד המכשיר השני כבר היו ב' הורדות

(ii) ור' אלעזר ס"ל

(1) דאע"ג בהצטרפות האי עד המכשיר ב' אית לן ב' עדים המכשירין

(2) מ"מ לא מעלין לכהן

(3) מחמת חסרון דזילותא דבי דינא להעלות לפלוני לאחר שכבר הורדנוהו ב' פעמים

(ב) חלק ב'

(i) מאחר

(1) דהיתה העלאה לפני הורדה הראשונה

(2) ועד המכשיר השני לא העיד אלא לאחר הורדה השני'

(ii) מוכרח דלאחר הורדה א' העלוהו לכהן ע"פ עדות עד א' המכשיר הראשון

(ג) חלק ג'

(i) ומחמת

(1) דלאחר ב' עדים הפוסלין בפשיטות לא היינו מעלין ע"פ עד אחד המכשיר הראשון

(2) מוכרח דהאי הורדה א' לא היתה על ידי ב' עדי פסול

(ד) חלק ד'

(i) שאלה

(1) אכן היאך הורדנוהו בפעם ראשונה

(ii) תשובה

(1) ע"י קול פסול

(2) כלומר דסדרן של דברים הי' כזה

(א) הורדה ע"י קול פסול

(ב) העלאה ע"י עד המכשיר הראשון

(ג) הורדה ע"י ערער של ב' עדים הפוסלין

(ד) עדותו של עד אחד המכשיר השני

(ה) מהרש"א

(i) קשיא

(1) אמאי לא השיבו דהורד לכתחלה ע"י עד אחד הפוסל

(2) וסדרן של דברים הי' כזה

(א) הורדה על ידי עד אחד הפוסל

(ב) העלאה ע"י עד אחד המכשיר הראשון

(ג) הורדה ע"י ערער של ב' עדים הפוסלין

(ד) עדותו של עד אחד המכשיר השני

(ii) תירוצ

(1) לא יתכן

(2) דהרי ר' יוחנן קאמר דדברי הכל דאין ערער פחות משנים

(iii) קשיא

(1) דלמא לא קאמר ר' יוחנן דאין ערער פחות משנים

(2) אלא היכא שכבר העיד עד אחד להכשיר

(iv) תירוץ

(1) מהא גופה דסוגיא דידן לאו במהלך זו הולכת

(2) אכן מוכרח דסוגיא דידן ס"ל

(א) דאין ערער פחות משנים

(ב) אף היכא דאכתי לא העיד עד אחד המכשיר

(v) שאלה

(1) בסוגיות אחרות נקטי דר' יוחנן אכן ס"ל

(א) דאין ערער פחות משנים

(ב) אף היכא דאכתי לא העיד עד אחד המכשיר

(2) מנא להו האי דינא

(vi) תשובה

(1) מסוגיא דידן דהרי הוכחנו דבהאי שיטה אזלי

(vii) שאלה

(1) וסוגיא דידן גופה

(2) מנא להו דר' יוחנן בשיטה זו אזלא

(3) אשר בכך

(א) הוכרח לאוקי לר' אלעזר

(ב) דמיירי כשהורדנוהו בפעם ראשון על ידי קול

(ו) תשובה

(i) אלו הוי קסבר ר' יוחנן

(1) אשר ר' אלעזר ורשב"ג קא מפליגי

(א) אף באופן אשר הורדה ראשונה על ידי עד אחד הפוסל היתה

(ii) אז

(1) לא הוי סתם ר' יוחנן למימר "אין ערער פחות משנים"

(2) אלא הוי מפרש דמיהת יש ערער בעד אחד כשלא קדמו עד אחד המכשיר

(4) גמרא -- תשובה ב'

(א) חסרון של עד המכשיר השני היינו דלא העיד בפני עד המכשיר הראשון

(5) מהרש"א

(א) שאלה

(i) האם לתשובה ב' מצינו ג"כ להוכיח מסוגיין

(1) דאין ערער פחות משנים הפוסלין אף היכא דלא קדמו עד אחד המכשיר

(ב) תשובה

(i) לא

(ii) דהרי אותו סדרן של דברים לפי סוגיין

(1) אשר מאותו סדר הוכחנו דאין עד אחד פוסל אף כשלא קדמו עד אחד המכשיר

(2) לא איצטריך לאמרה לשיטה ב'

(iii) דלשיטה ב' מספיק סדר זה

(1) הורדה ע"י ב' עדים הפוסלין

(2) עדותו של עד אחד המכשיר הראשון

(3) עדותו – שלא בפני עד אחד המכשיר הראשון – של אחד המכשיר השני

תד"ה אנן מסקינן לי'

(1) גמרא דף לא:

ר' מנחם בר' יוסי (מחמיר)	תנא קמא (מיקל)	כלומר				
תצא	לא תצא	"באו עדים דלא מת ואח"כ נשאת"	ונשאת	ב' עדים דלא מת	ב' עדים דמת	א'
לא תצא	מכ"ש דלא תצא	"נשאת ואח"כ באו עדים דלא מת"	ב' עדים דלא דמת	נשאת	ב' עדים דמת	ב'

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) לר' מנחם בר' יוסי דאית לי' נשאת ואח"כ באו עדים לא תצא

(ii) נימא דמצד חזקת אשת איש שלה נאמינוהו לעדים דלא מת ותצא

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) ביותר הוי לתוספות להקשות קושייתם לרבנן

(1) דאמרי לא תצא אפילו בבאו עדים דלא מת ואח"כ נשאת

דף לג. ודף לג:

תד"ה ה"ג לבסוף אודי ורשב"ם בהגה"ה

גמרא	ביאור רשב"ם ותוספות	ביאור ר"ה	ביאור רב אלפס והגה"ה
לסוף	לסוף "הודה" האי גברא לרב אידי כלומר נתנו לו במתנה מיהת לא הודה לו על קריבתו	לסוף "אייתי סהדי" דרב אידי קרוב הוי והאי גברא לא הכירו אי קרוב הוי ויכול להיות דהאי גברא קרב הוי וקרוב טפי לא גרס "לבסוף הודה" דלא הודה לו על קריבתו ובעלות קרקע	"הודה" לי לרב אידי דרב אידי קרב טפי וע"י הודאה זו על קריבתו הודה לו על בעלות קרקע
ראי' על אכילת פירות	סהדי	האי גברא הודה לי לרב אידי	סהדי
טעמא דזכה רב אידי בקרקע	איך נתנו לו במתנה	רב אידי ודאי קרב ואיך ספק קרב והוי ברי ושמא	איך הודה לו דרב אידי קרב טפי
טענת רב אידי דליהדר פירי	דהרי נתן לי קרקעו	דהרי הודה שאכל וכמו דמפסיד קרקע מטעם ברי ושמא יפסיד נמי פירות שאכל	דהרי הודה דרב אידי קרב טפי
רב חסדא ס"ל פירי לא מיהדר דהא קאמר דאנא מקרבנא טפי	דלא אודי לי' כלום על בעלות קרקע	אע"ג דמפסיד קרקע מטעם דהוי שמא מיהת לגבי בעלות פירי מהימן דדידי' הן מיגו דאי בעי אמר לא אכלתי	כיון דליכא עדים לקריבות נהי דהודה לבעלות ר' אידי לגבי קרקע מיהו לגבי פירות עדיין נקטינן דקרקע דלי' הוי במיגו דאי בעי לא הוי מודה אף לגבי קרקע
אביי ורבא ס"ל כיון דאודי אודי ומיהדר פירי	דינם דחוק דהרי לא אודי לי' כלום	כלומר כיון דאודי דאכל לפירי משלם דמאחר דלא מהימן על בעלות קרקע ליכא למימר דפירות דידדי' הן דהרי באותו קרקע גדלו והוי כמיגו במקום עדים	כיון דאודי על הקרקע דרב אידי קריב טפי אודי נמי על הפירי דהוי כמיגו במקום עדים
קשיא	לשון "לסוף אודי" דחיק וכן לאביי ורבא קשה לשון כיון דאודי אודי דהרי לא הודה כלום	לאביי ורבא קשה לשון "כיון דאודי אודי"	הו"ל לסיים כאן כמו למטה "אביי ורבא לא ס"ל כרב חסדא מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן" דהרי הודאתו כעדים דמיא

1) עיין בטבלא להני שיטות בסוגיא דרב אידי

(א) רשב"ם

(ב) ר"ה

(ג) רב אלפס

2) שיטת הגה"ה (כמבואר במהרש"א)

(א) לכאורה דוחה הגה"ה שיטת ר"ה ומקיים שיטת רשב"ם

- (ב) אבל מהרש"א מסיק דמקיים שיטת רב אלפס
- (ג) ועכשיו נבאר כסדרן
- (i) קושיות הגה"ה על שיטת ר"ח דלכאורה כוונת הגה"ה לקיים שיטת רשב"ם ותוספות
- (ii) קושיות מהרש"א על אותן קושיות
- (iii) ויישוב אותן קושיית לשיטת מהרש"א דהגה"ה מכוון לקיים שיטת רב אלפס
- (ד) קשיא א' דהגה"ה
- (i) לשון הגה"ה
- (1) "מי זה שאמר שהודה על אכילת פירות הלא לא הודה אלא על הקרקע"
- (2) לכאורה כוונתו
- (א) דלפירוש ר"ח דוחק למימר ד"כיון דאודי אודי" קאי על אכילת פירות
- (ii) ב' קושיית לקושיית הגה"ה
- (1) אמאי הוי ניהא לי' לשיטת ר"ח אלו הודה על הקרקע
- (א) הרי ר"ח לא גרס "לסוף הודה" כלל
- (ב) וגרס "לסוף אייתי סהדי"
- (2) ולשיטת רשב"ם נמי קשה
- (א) דהרי לא הודה כלל לשום דבר
- (ב) אלא נתנו האי גברא לדיקלא לרב אידי במתנה
- (iii) יישוב שיטת הגה"ה
- (1) כוונתו לסייע לשיטת רב אלפס דלדידי
- (א) אכן לא הודה על אכילת פירות
- (ב) והודה דרב אידי קרוב יותר ודקרקע דרב אידי היא
- (ה) קשיא ב' דהגה"ה
- (i) לשון הגה"ה
- (1) "ומ"מ {כלומר אע"ג דהודה על הקרקע} {ניחא} דמאי דאכל עד השתא לא מפקינן מיני'
- (א) כיון דליכא עדים שרב אידי קרוב יותר אלא על פיו של זה"
- (ii) ב' קושיית לקושיית הגה"ה
- (1) לשיטת ר"ח ליכא עדים על קריבתו ולא הודה אלא דרב אידי קרוב ולא דקרוב יותר
- (2) וגם לא מסייע לשיטת רשב"ם
- (א) דהרי לשיטת רשב"ם
- (i) הא דפטור לפירות היינו משום דנתנו לרב אידי במתנה
- (ii) ולא משום דהודה על קריבת רב אידי
- (iii) יישוב שיטת הגה"ה
- (1) כוונתו לסייע לשיטת רב אלפס דלדידי

(2) כיון

(א) דליכא עדים לקריבות רב אידי

(ב) וליכא אלא הודאתו דהאי גברא דרב אידי קרוב יותר ודקרקע דרב אידי

(3) לא קובע הודאתו אלא לגבי בעלות קרקע

(4) אבל לגבי פירות דהאי קרקע לא קובע הודאתו

(5) ונאמן דפירות דידי' הוי במיגו דלא הודה על קריבות רב אידי

(1) קשיא ג' דהגה"ה

(i) לשון הגה"ה

(1) {ואפילו} "אי הוה גרסינן הא {לכאורה דהודה בפירי} אמאי לית לי' רב חסדא הא סברא"

(א) לכאורה כוונתו להקשות לשיטת ר"ח

(i) היאך קאמר רב חסדא דנאמן האי גברא לפירות מיגו דאי בעי אמר לא אכלתי

(ii) הרי מסתבר טעמם דאביי ורבא

1. דמאחר דקרקע יוצא מתחת ידיו דהאי גברא מטעם ברי ושמא כבטבלא

2. ליכא למהימני' דאכל פירות שלו בשום מיגו דהרי גדלו באותו קרקע

(ii) ב' קושיית לשיטת הגה"ה

(1) ולשיטת רשב"ם מי ניהא

(א) הרי שיטת אביי ורבא דוחק דאמאי נימא דהדרי פירי כשנתנו לקרקע לרב אידי במתנה

(2) ועוד אמאי מקשית לשיטת ר"ח

(א) הרי בתוספות ד"ה ה"ג

(i) שפיר מיישבין שיטת רב חסדא אליבא דר"ח

(iii) יישוב לשיטת הגה"ה

(1) כוונתו להוסיף ביאור לשיטת רב אלפס

(א) דלרב חסדא נאמן מטעם מיגו

(ב) ולאביי ורבא חשיב מיגו במקום עדים

(2) והכא קאמר

(א) "אי הוה גרסינן הא {דהודה דרב אידי קרב טפי כגרסת רב אלפס}

(ב) {עדיף הוה לן למיגרס נמי} אמאי לית לי' רב חסדא הא סברא"

(3) כלומר דלשיטת רב אלפס

(א) עדיפא הוה להו לפרושי דפליגי

(i) דרב חסדא ס"ל מה לי לשקר

(ii) ואביי ורבא ס"ל דמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן

(ב) כמו שפרשו בסוגיא דבסמוך בעמוד ב'

תד"ה האי אייתי סהדי

(1) דף לא.

(א) גמרא

(i) היכא

(1) דמחזיק אכלה לשדה לשני חזקה וטען דשל אבותיו היא

(2) ומערער אייתי סהדי דשל אבותיו היא

(ii) רבה ס"ל

(1) דמחזיק נאמן דשל אבותיו היא במיגו דאי בעי אמר אנא זבנה ממך

(iii) אביי ורבה ס"ל

(1) דהוי מיגו במקום עדים דהרי מערער אייתי סהדי דשל אבותיו היא

(ב) רשב"ם

(i) לבסוף הדר בי' רבה והסכים לאביי דהוי מיגו במקום עדים

(ג) נהרדעי אמרי (נבאר לנהרדעי להלן)

(i) טענת מחזיק "של אבותי" לאו דוקא משמעו "דהיתה של אבותי מעולם"

(ii) והלכך מצי מחזיק לפרש דכיוון לומר "אבותי זבנה מאבותיך"

(iii) ואותה טענה נאמנת במיגו

(1) דאי בעי מחזיק לשקר הוי מצי למימר "אנא זבנה ממך" והוי זוכה בעדי חזקה שלו

(2) גמרא לג.

(א) מייתי שם מיקרה דומה למקרה דדף לא. בשלשה שינויים

(i) שינוי א'

(1) רבא מסכים לאביי דהוי מיגו במקום עדים

(ii) שינוי ב'

(1) לא אמרי נהרדעי דמצי מחזיק לפרש "כוונתי דאבותי זבנה מאבותיך"

(iii) שינוי ג'

(1) רשב"ם מפרש דאותן עדי מערער דמעידים דהיתה של אבותיו דמערער

(2) מעידים דהיתה לעולם של אבותיו דמערער

(3) הקדמה

(א) כדי לקבוע אי עדי מערער מכחישים לטענת מחזיק "של אבותי"

(i) עלינו לברר

(1) בפרטיות תוכן עדותם דאותן עדים

(2) אי איתנהו טענות דיכולין לתלות בדברי מחזיק דאינן מוכחשין באותן עדים

(4) נתחיל בביאור דף לא.

(א) חלק א'

- (i) הבאנו דנהרדעי ס"ל בדף לא. דטענת של אבותי אינה מוכחשת בעדי מערער אי הדר פירש מחזיק דכיוון למימר "אבותי זבנה מאבותיך"
 - (ii) מחמת דטענת "של אבותי" דמחזיק לאו דוקא משמעו "היתה של אבותי מעולם"
 - (iii) הלכך מן הנמנע דהעידו דהיתה מעולם של אבותיו דמערער
- (1) דאלו כן

(א) אף טענת מחזיק "אבותי זבנה מאבותיך" מוכחשת באותה עדות

(ב) ולא היו אמרי דנהרדעי דזוכה בהאי טענה

(2) ומכרח דלא העידו אלא שבזמן מסויים היתה של אבותיו דמערער

(ב) חלק ב'

- (i) מאחר דקבענו דטענת "של אבותי" אין משמעו "היתה מעולם של אבותי"
 - (ii) היכא
- (1) דאינו יודע בבירור דאבותיו זבנה מאבותיו דמערער
- (2) ומיהת יודע דאבותיו דרו ב' לפחות חד יומא
- (iii) מצי נמי מחזיק לפרש דבריו ולטעון דכיוון למימר דדרו ב' חד יומא
- (iv) ואי מפרש דבריו ככה נאמן דדרו ב' חד יומא במיגו דאי בעי אמר אנא זבינתה ממך דאינה מוכחשת בעדי מערער
- (v) ואחר דמבורר לב"ד באותו מיגו דדרי ב' חד יומא
- (vi) טענינן ב"ד לי' טענות דאבותיו הוי מצי לזכות בה (עיין דף ל. ד"ה לאו קמודית)
- (vii) ואבותיו אלו הוי טעיני "אנן זבנה מאבותיך" זוכין בעדי שני חזקה

(ג) חלק ג'

(i) שאלה

(1) במקרה דלא מפרש מחזיק דכיוון לומר דאבותיו דרו ב' לפחות יום אחד

(2) האם אנחנו עצמינו מפרשין דבריו כן

(ii) תשובה

(1) לשיטת ר"י

(א) אין אנו מפרשין כן היכא דהוא עצמו לא פירש דבריו

(ב) דאל"ה תיקשי

(i) הרי לא הוי טענת' במקום עדים

(ii) וא"כ

1. אמאי קאמר אביי בדף לא. דמחזיק הפסיד דהוי מיגו במקום עדים
2. אמאי לבסוף הדר ב' רבה והסכים לאביי דהוי מיגו במקום עדים
3. אמאי בדף לג: הסכים רבא לאביי דהוי מיגו במקום עדים

- (ג) קשיא
- (i) תיקשי לך אמאי לכתחלה ס"ל לרבה דנאמן מחזיק במיגו
- (ד) תשובה
- (i) מוכרח דלכתחלה לא ס"ל בכלל האי דינא דלית נאמנות למיגו במקום עדים
- (2) לשיטת ר"ן
- (א) אכן רבה לכתחלה לפני דהדר בי'
- (i) ס"ל דמפרשין דברי מחזיק כדאמרן ואכן היינו טעמא דמעיקרא ס"ל דלא הוי במקום עדים
- (ii) אבל לבסוף
1. הסכים לאביי דלא מפרשין דבריו דמחזיק כן
2. והלכך לא מהימן מחזיק במיגו דהוי במקום עדים
- (5) שנית נבאר סוגיא דדף לג: (כמבואר במהרש"א)
- (א) עיין בתוכן עדותם של עדי מערער
- (i) כבר ביארנו דלא מייתי נהרדעי בדף לג: דמצי מחזיק לפרש דכיוון לומר "אבותי זבנה מאבותיך"
- (ii) ויכול להיות
- (1) דבאותה עובדא דדף לג: אכן העידו עדי מערער דהיתה שלא אבותיו מעולם
- (2) ודהאי דס"ל בדף לג: דהוי מיגו במקום עדים
- (א) אינה תוצאה מהא דלא מפרשין דכיוון לומר דאבותיו דרו בי' חד יומא
- (ב) אלא תוצאה מהאי הודאת עדים דמכחשת אף טענת אבותי דרו בי' חד יומא
- (iii) ויכול עוד להיות
- (1) דאלו לא העידו עדי מערער דשל אבותיו דמחזיק היתה מעולם הוי מפרשין דברי מחזיק כדאמרן והי' זוכה מצד מיגו דלא הוי במקום עדים
- (2) ודהיינו טעמא דהוצרך רשב"ם לפרש בדף לג: דהעידו עדי מערער דשל אבותיו היתה מעולם
- (iv) ויכול עוד להיות
- (1) דרבא דס"ל בדף לג: דהוי מיגו במקום עדים
- (2) אפ"ה אפשר לי' למימר בדף לא.
- (i) היכא דעדי מערער לא העידו דהיתה מעולם של אבותיו
- (ii) דלא הוי במקום עדים
- (3) ודאכן בדף לא. גרסינן רבא במקום רבה
- (4) ורבא הוא המ"ד
- (א) דלכתחלה סבר דבדף לא. לא הוי במקום עדים
- (i) מפני דאנן מפרשין דברי מחזיק דכיוון לומר אבותיו דרו בי' חד יומא

(א) ודבסוף הדר בל' לגבי אביי והסכים דלא מפרשין דבריו כן

דף לד.

תד"ה הוי מחויב שבועה

(1) גמרא

(א) ר' אבא

(i) היכא דבעל דין היל' זוכה בטענה א' בשבועה

(1) כגון דאיתא לעד אחד נגד טענה א'

(ii) אין להימני' להאי בעל דין בטענה ב' דאין לישבע עלה

(1) במיגו דאי בעי טען טענה א'

(iii) דכל המחויב שבועה ואין יכול לישבע משלם

(2) גמרא כתובות דף פה.

(א) אבימי ברי' דר' אבהו שלח לשליח לשלם חוב דאבימי לבעלי חוב דאבימי

(ב) קיבלו מעותיו ואמרו סיטראי נינהו כלומר דלשלם חוב אחר דאבימי קיבלוהו

(ג) ומהימני הני בעלי חוב במיגו דיכלי למימר להד"ם דלא קבלו מעותיו בכלל

(ד) ומחייב שליח לשלם לאבימי על שפשע בנתינת מעות בלי שובר

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) בהאי דאבימי הרי שליח עד אחד הוא דמעיד דשילם להם מעותיו דאבימי

(ii) והני בעלי חוב אי הוי טעינו דלא קיבלו מעות כלל הוי מחוייבין שבועה

(iii) והרי אמרת דלא אמרינן מיגו בדאיחייב שבועה באותו צד דהיל' יכול למיטען

(ב) תירוץ

(i) אותו שליח לא הוי עד אחד כשר נגד טענת בעלי חוב

(ii) דנוגע בעדות הוא להעיד דשילם מעות לבעלי חוב

(iii) דאי לאו דשילם להן יחייב מעות לאבימי

(ג) קשיא

(i) הרי שליח אינו נוגע

(ii) דלא הוצרך לעדות שקר כדי ליפטר מטענת אבימי

(iii) דהרי ליפטר מטענת אבימי סגי לי' לטעון אהדרתינהו לאבימי

(ד) תירוץ

(i) מיירי לאחר דתקינו שבועת היסת דלטעון אהדרתינהו מיצרך שליח לישבע

(ii) והוי נוגע בעדות

(iii) והלכך מהימני בעלי חוב למימר דסטראי נינהו מצד מיגו

(4) מהרש"א

- (i) האי דאיתא התם דשליח משלם לאבימי משום דפשע
- (ii) היינו דוקא לאחר דתקיננו שבועת היסת
- (iii) דלפני דתקיננו שבועת היסת לא מהימני בעלי חוב דאבימי
- (iv) ולא הפסיד שליח לאבימי

תד"ה וכל המחויב שבועה

(1) גמרא

(א) ר' אבא

(i) היכא דבעל דין ה' זוכה בטענה א' בשבועה

(1) כגון דאיתא לעד אחד נגד טענה א'

(ii) אין להימני' להאי בעל דין בטענה ב' דאין לישבע עלה במיגו דאי בעי טען טענה א'

(iii) דכל המחויב שבועה ואין יכול לישבע משלם

(2) עלינו לברר

(א) באופן רגיל מוטל שבועה על הנתבע

(i) והלכך מובן מאי דקאמר ר' אבא כשאינו יכול לישבע **משלם**

(ב) ברם היאך נדין בשבועה המוטלת על התובע

(i) האם נאמר דהפסיד תובע ונפטר נתבע מחמת דתובע אינו יכול לישבע

(ii) או נאמר דמחמת דיני' דר' אבא משלם נתבע אפילו כשתובע הוא דאינו יכול לישבע

(ג) ישנם ב' ציורים בהן שבועה מוטלת על התובע ושאינו יכול לישבע

(i) באופן דנתבע ותובע תרוייהו חשודין על השבועה

(1) דבעלמא מטילין שבועה על תובע שכנגדו ונשבע ונוטל

(2) וכששניהם חשודין גם תובע אינו יכול לישבע

(ii) באופן דמת התובע מן היתומין

(1) דהרי תובע אין נפרע מן היתומין אלא בשבועה

(2) ואם מת תובע אין יורשי תובע יכולין לישבע

(3) נבאר ב' אופנים אלו אשר שניהם מובאים בשבועות מז.

(4) שניהם חשודין

(א) ר"מ ס"ל דמשלם הנתבע

(ב) לר' יוסי ורב נחמן ס"ל דיחלוקו

(ג) לכאורה

(i) ס"ל ר' מאיר כר' אבא

(1) ודיני' דר' אבא לא נחית אלא לנתבע

(2) והלכך משלם נתבע אף היאך דתובע אין יכול לישבע

(ii) ר' יוסי ורב נחמן לא ס"ל כר' אבא

(ד) קשיא

(i) הלא מגמרא דידן משמע דהלכתא כר' אבא

(ii) ואם איתא דר' נחמן פליג אר' אבא תיקשי דהרי הלכתא כר' נחמן בדינא

(ה) תירוץ

(i) שיטת ר"ת

(1) כ"ע ס"ל דדיני' דר' אבא לא נחית אלא לנתבע

(א) ומובן שיטת ר' מאיר בפשיטות

(2) ורב נחמן

(א) הגם דבעלמא ס"ל כר' אבא

(ב) שאני הכא דקונס לתובע על היותו חשוד והלכך ס"ל ר"נ דיחלוקו

(ii) שיטת יש מפרשים

(1) כ"ע ס"ל דר' אבא נחית אף לתובע

(א) ומובן שיטת רב נחמן דהיכא תרוייהו אינן יכולין לישבע יחלוקו

(2) ור"מ הגם דבעלמא ס"ל כר' אבא ודכשאיין תובע יכול לישבע נפטר נתבע

(א) הכא שאני דעיקר שבועה על נתבע חלתה

(5) יתומין מן היתומין

(א) גמרא

(i) רב ושמואל ס"ל דנתבעין היתומים פטורי מלשלם

(1) דלא ס"ל כר' אבא

(ii) ר' אלעזר ס"ל דמשלמי

(1) דס"ל כר' אבא

(iii) ודעביד כרב ושמואל עביד ודעביד כר' אלעזר עביד

(ב) תוספות

(i) לשיטת ר"ת ניחא

(1) דמוכרח דרב ושמואל לא ס"ל כר' אבא

(א) דהכא לא שאני מדוכתי אחרניי דנתבע משלם אף כשתובע אין יכול לישבע

(ii) מיהו לשיטת יש מפרשים קשה

(1) נימא דרב ושמואל ס"ל כר' אבא

(2) ויתמי לזה פטורין מחמת דתובע אין יכול לישבע

(iii) קשיא אף לשיטת ר"ת

(1) אמרת לעיל דהלכתא כר' אבא

(2) ואמאי קפסיק דעביד כרב ושמואל עביד

(iv) תירוץ

(1) שאני הכא לגבי יתומין דמרחמין עלייהו "הבו דלא להוסיף עלה"

(6) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) נימא דרב ושמואל ס"ל כר' אבא
- (ii) והכא שאני מחמת הבו דלא להוסיף עלה
- (ב) תירוץ
- (i) א"כ הול"ל בהדיא דדין יתומין שאני מחמת הבו דלא להוסיף עלה
- (ג) קשיא לשיטת ר"ת
- (i) נימא דאף ר' אבא ור"נ ס"ל דשאני הכא דהבו דלא להוסיף עלה
- (ד) תירוץ
- (i) א"כ הול"ל בהדיא דדין יתומין שאני מחמת הבו דלא להוסיף עלה

תד"ה האי ארבא

ארבא דכל חד אמר דידי הויא	כל דאליים גבר	אינן מוחזקין
שנים שהפקידו אחד מנה ואחד מאתים וטוען כל חד דהניח מאתים מנה לזה ומנה זה אליבא דרבנן	נותן לזה מנה ולזה מנה	כאלו כל אחד מוחזק במנה שלו
שנים שהפקידו וכו'	והשאר יהא מונח	אף דהוי כאלו תרוייהו מוחזקין בשאר אפ"ה ודאי דחד מינייהו והלכך שאני מטלית ושאני מב' אדוקין בשטר
שנים אוחזין בטלית	יחלוקו	שניהם מוחזקין בו והלכך לא אמרינן כל דאליים גבר אפשר דהוי דתרוייהו ולהכי שאני מ"שאר יהא מונח" ודמי לב' אדוקין בשטר
ב' שטרות יוצאין ביום אחד אליבא דרב	יחלוקו	אינן מוחזקין בקרקע והלכך מקשה דנימא כל דאליים גבר
ב' אדוקין בשטר אליבא דרשב"ג	יחלוקו	מהרש"א מוחזקין ואפשר דתרוייהו הוא דיכול להיות דכבר פרע חציו והלכך שאני משאר יהא מונח

אינן מוחזקין	כל דאליים גבר	ארבא
מוחזקין	נוטל את שלו	וקשה לרב בב' שטרות יוצאין ביום אחד נמי נימא כל דאליים גבר דהרי אינן מוחזקין בקרקע
תרוייהו מוחזקין וודאי דחד מינייהו הוי	השאר יהא מונח	
תרוייהו מוחזקין ואפשר דהוי דתרוייהו	יחלוקו	שנים אוחזין בטלית ב' אדוקין בשטר אליבא דרשב"ג